

Date: 1st November-2025

JAHON MAMLAKATLARIDA KOMPRAVISTIK PEDAGOGIKANING
FUNKSIYALARI VA VAZIFALARI

Najmiddinova Saodat Abduvohid qizi

Guliston davlat pedagogika instituti

Pedagogika yo‘nalishi 3-kurs talabasi

Annotatsiya: mazkur maqolada, avvalombor, kompravistik pedagogika haqida qisqacha ma’lumotlar keltirib o‘tilgan. Shu bilan birga, kompravistik pedagogikaning funksiyalari hamda vazifalari to‘g‘risida ham ma’lumotlar yozilgan. Shuningdek, jahon mamlakatlarida kompravistik pedagogikaning ahamiyati haqida ham aytib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: kompravistik, ijtimoiy adolat, global fikrlash, ijtimoiy integratsiya, innovatsiya.

Kompravistik pedagogika—bu ta’lim jarayonida turli madaniyatlar, ijtimoiy qatlamlar va qobiliyatlarni birlashtirishga qaratilgan pedagogik yondashuvdir. Ushbu tushuncha ijtimoiy adolat, inklyuzivlik va global fikrlashni rivojlantirish maqsadida yaratilgan. Kompravistik pedagogika quyidagi asosiy xususiyatlarga ega:

➤ **Madaniy xilma-xillik:** kompravistik pedagogika, turli madaniyatlar va etnik guruhlarni birlashtirishga qaratilgan. Bu yondashuv, o‘quvchilarga boshqalar bilan o‘zaro munosabatda bo‘lish va turli madaniyatlarni tushunish imkonini beradi.

➤ **Ijtimoiy adolat:** ushbu pedagogik yondashuv ijtimoiy muammolarni hal qilishga yordam beradi. Bu o‘quvchilarga ijtimoiy tenglikni ta’minlash va adolatli jamiyat yaratishga hissa qo‘shish uchun zarur bilimlar va ko‘nikmalarni berishni maqsad qiladi.

➤ **Innovatsion ta’lim:** kompravistik pedagogika zamonaviy texnologiyalarni qo‘llashga va o‘qitish usullarini yangilashga intiladi. Bu orqali o‘quv jarayoni yanada samarali bo‘ladi.

➤ **O‘zaro hurmat va tushunish:** kompravistik pedagogika, o‘quvchilarga bir-birlarini hurmat qilish va o‘zaro tushunishni rivojlantirishga yordam beradi. Bu jamiyatda tinchlik va barqarorlikni ta’minlashga xizmat qiladi.

➤ **Global fikrlash:** Ushbu yondashuv o‘quvchilarni global muammolarni, masalan, ekologik muammolar, iqtisodiy barqarorlik va ijtimoiy adolat bilan bog‘liq masalalarni hal qilishda tayyorlashga qaratilgan.

Kompravistik pedagogika ta’lim jarayonini yanada samarali va inkluziv qilishga yordam beradi. Bu yondashuv, o‘quvchilarga nafaqat bilimlarni, balki ijtimoiy va madaniy ko‘nikmalarni ham berish orqali, ularni faol va mas’uliyatli shaxslar sifatida tarbiyalashga xizmat qiladi.

Kompravistik pedagogika ta’lim jarayonida quyidagi asosiy funksiyalarni bajaradi, bu esa o‘quvchilarning rivojlanishi, tarbiyasi va jamiyatda faol ishtirok etishini ta’minlaydi.

Date: 1st November-2025

❖ **Tarbiya va ta'lim.** *Madaniy tarbiya:* kompravistik pedagogika o'quvchilarga turli madaniyatlar va an'analarni o'rganish imkonini beradi. Bu yondashuv o'quvchilarning madaniy xilma-xillikka hurmatini oshiradi va ularga boshqalar bilan o'zaro munosabatda bo'lish ko'nikmalarini beradi. *Axloqiy tarbiya:* o'quvchilarga axloqiy qadriyatlar va prinsiplarga asoslangan tarbiya berish, mas'uliyatli va ijtimoiy jihatdan faol shaxslar sifatida o'sishiga yordam beradi. Bu jarayonda o'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifoda etishni, muloqot qilishni va boshqalar bilan hamkorlik qilishni o'rganadilar.

❖ **Ijtimoiy integratsiya.** *Turli guruhlar o'rtasida muloqotni rivojlantirish:* kompravistik pedagogika turli etnik va ijtimoiy guruhlar o'rtasida o'zaro hurmat va hamkorlikni mustahkamlashga qaratilgan. Bu o'quvchilarga o'zaro munosabatlarni rivojlantirish imkonini beradi, shu orqali jamiyatda barqarorlik va tinchlikni ta'minlaydi. *Jamiyatda barqarorlikni ta'minlash:* o'quvchilarni ijtimoiy muammolarni hal qilishga tayyorlash, ularni jamiyatda faol ishtirok etishga rag'batlantirish va ijtimoiy adolatni ta'minlashda ishtirok etishga yordam beradi.

❖ **Innovatsion ta'lim.** *Zamonaviy texnologiyalarni qo'llash:* kompravistik pedagogika ta'limda zamonaviy texnologiyalar va innovatsion yondashuvlardan foydalanishni ko'zda tutadi. Bu orqali o'quv jarayoni yanada qiziqarli va samarali bo'ladi, shuningdek, o'quvchilarning diqqatini jalb qilish imkoniyatini oshiradi. *O'qitish usullarini yangilash:* o'quvchilarning individual ehtiyojlariga mos ravishda o'qitish usullarini takomillashtirish, shuningdek, o'quv jarayonida o'zaro o'rganish va hamkorlik asosida o'qitishni rivojlantirish.

❖ **Qobiliyatlarni rivojlantirish.** *Ijodkorlik va tanqidiy fikrlash:* o'quvchilarda ijodiy yondashuv va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish maqsadida darslar va faoliyatlar tashkil etiladi. Bu o'quvchilarning muammolarni hal qilish va yangi g'oyalarni ishlab chiqish qobiliyatini oshiradi. *Shaxsiy rivojlanish:* O'quvchilarning qobiliyatlarini aniqlash va ularni rivojlantirishga yordam berish uchun individual yondashuvlar va dasturlar ishlab chiqiladi. Bu o'quvchilarga o'z ichki potentsialini kashf etishga imkon beradi.

❖ **Global muammolarni hal qilishda tayyorlash.** *Ekologik va ijtimoiy masalalarga e'tibor:* O'quvchilarga global muammolar, masalan, iqlim o'zgarishi, iqtisodiy adolat va ijtimoiy tenglik haqida ta'lim berish. Bu, o'quvchilarning global muammolarni tushunish va ularni hal qilishda faol ishtirok etishini ta'minlaydi. *Global fikrlashni rivojlantirish:* O'quvchilarga global masalalar bo'yicha keng fikrlash imkonini berish va ularni hal qilishda faol ishtirok etishga tayyorlash. Bu, o'quvchilarning jahon miqyosidagi muammolarni hal qilishda hamkorlik qilish qobiliyatini oshiradi.

Kompravistik pedagogika ta'lim jarayonini yanada samarali va inkluziv qilishga xizmat qiladi. Ushbu funksiyalar o'quvchilarning nafaqat akademik bilimlarini, balki ijtimoiy va madaniy ko'nikmalarini ham rivojlantirishga yordam beradi. Bu yondashuv, o'quvchilarni faol va mas'uliyatli shaxslar sifatida tarbiyalashga qaratilgan bo'lib, jamiyatda tinchlik va barqarorlikni ta'minlashga hissa qo'shadi.

Date: 1st November-2025

Kompravistik pedagogikaning vazifalari ta'lim jarayonida ijtimoiy, madaniy va axloqiy jihatlarni birlashtirishga qaratilgan. Ushbu vazifalar o'quvchilarning tarbiyasi, rivojlanishi va jamiyatda faol ishtirok etishiga yordam beradi. *Birinchi vazifa:* ta'lim sifatini oshirishdir. Bu vazifa o'quv dasturlarini takomillashtirish va o'qituvchilar malakasini oshirish orqali amalga oshiriladi. O'quvchilarga sifatli ta'lim berish, ularning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishga imkon yaratadi. *Ikkinchi vazifa:* maktab va jamiyat o'rtasidagi aloqalarni mustahkamlashdir. Bu vazifani amalga oshirishda ota-onalar va jamoatchilik bilan hamkorlik qilish muhim ahamiyatga ega. Maktabda o'quvchilar va ularning oilalari o'rtasida o'zaro muloqotni rivojlantirish, jamiyatdagi faoliyatlarni birlashtirish orqali o'quvchilarning ijtimoiy integratsiyasini ta'minlashga yordam beradi. *Uchinchi vazifa:* o'quvchilarni global muammolarni hal qilishda tayyorlashdir. Bu vazifa ekologik, iqtisodiy va ijtimoiy masalalar bo'yicha o'quvchilarni belgilash va ularni muammolarni hal qilishda faol ishtirok etishga rag'batlantirishni o'z ichiga oladi. O'quvchilarni global fikrlashga o'rgatish, ularga jahon miqyosidagi masalalar bilan tanishish imkonini beradi. *To'rtinchi vazifa:* o'quvchilarning qobiliyatlarini rivojlantirishdir. Bu vazifa ijodkorlik, tanqidiy fikrlash va shaxsiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan. O'quvchilarning individual ehtiyojlarini inobatga olish, ularni o'z qobiliyatlarini kashf etishga yordam beradi.

Shuningdek, kompravistik pedagogikaning vazifalari o'quvchilarda o'zaro hurmat va tushunishni rivojlantirishni ham o'z ichiga oladi. Bu turli madaniyatlar va ijtimoiy guruhlar o'rtasidagi muloqotni kuchaytirish orqali amalga oshiriladi. Umuman olganda, kompravistik pedagogikaning vazifalari o'quvchilarni nafaqat bilim bilan, balki ijtimoiy va madaniy ko'nikmalar bilan ham ta'minlashga qaratilgan bo'lib, ularni jamiyatda faol va mas'uliyatli shaxslar sifatida tarbiyalashga xizmat qiladi.

Kompravistik pedagogika—bu turli mamlakatlarning ta'lim tizimlarini, pedagogik tajribalarini va tarbiya jarayonlarini qiyosiy o'rganadigan fan sohasi hisoblanadi. Uning asosiy maqsadi—dunyo miqyosidagi ta'lim tajribalarini tahlil qilish, ilg'or yutuqlarni aniqlab, ularni milliy ta'lim tizimiga moslashtirishdir.

Bugungi kunda ko'plab mamlakatlarda kompravistik pedagogika mustaqil ilmiy yo'nalish sifatida shakllangan. Xususan, Yevropa, Amerika, Osiyo va boshqa mintaqalarda bu fan ta'lim siyosatini ishlab chiqishda muhim o'rin tutadi. Masalan, Germaniya va Fransiyada ta'lim tizimining tuzilishi, dasturlari va o'quvchi shaxsini rivojlantirishga qaratilgan yondashuvlar chuqur o'rganiladi. AQShda esa kompravistik pedagogika ta'lim sifatini baholash, innovatsion metodlarni joriy etish va global raqobatbardoshlikni oshirishda keng qo'llaniladi. Yaponiyada bu soha milliy an'analarni saqlagan holda, ilg'or xorijiy yutuqlarni tatbiq etish tamoyiliga asoslanadi. Janubiy Koreya, Finlyandiya, Kanada kabi mamlakatlarda ham kompravistik tahlillar ta'lim islohotlarining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Shu yo'l bilan ular o'z ta'lim tizimlarini muntazam ravishda takomillashtirib borishadi.

Kompravistik pedagogika fani jahon ta'lim taraqqiyotida muhim rol o'ynaydi. U xalqaro tajribani o'rganish, pedagogik innovatsiyalarni tahlil qilish, o'qituvchi va o'quvchi

Date: 1st November-2025

o'rtasidagi hamkorlikni yangi bosqichga olib chiqish imkonini beradi. Bu fan yordamida har bir mamlakat o'zining ta'lim siyosatini global standartlarga moslashtirish bilan birga, milliy qadriyat va an'analarni ham asrab qolish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shunday qilib, kompravistik pedagogika—bu jahon ta'lim tizimlarini birlashtiruvchi, ilmiy tahlil asosida samarali yondashuvlarni shakllantiruvchi muhim pedagogik yo'nalishdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Choriev I., "Essence and Place of Comparative Pedagogy in the System of Pedagogical Sciences", ResearchJet Journal of Analysis and Inventions, Vol.3, No.12, 2022.
2. "Comparative pedagogy: methodological benchmarks of Ukrainian comparativists: reader. Volume 1", Institut pedagogiki, NAPS Ukrayina, Kyiv, 2015.
3. Педагогическая компаративистика вчера, сегодня, завтра" – Tagunova I. A., Журнал «Отечественная и зарубежная педагогика», 2011.
4. "Педагогическая компаративистика в системе современного научного знания", Журнал «Известия Волгоградского государственного педагогического университета», 2011.

